INKLYUZIV TA'LIMDA SUN'IY INTELLEKTDAN FOYDALANISH

Chirchiq davlat pedagogika universiteti
Pedagogika fakulteti Logopediya yo'nalishi talabasi
Egasheva Dilnura,
Erkinboeva Shaydo,
Ibroximova Shaxnoza,
Jumamurodova Mashhura,
Qurbanazarova Charos
Ilmiy rahbar: Chirchiq davlat pedagogika universiteti
Pedagogika fakulteti Maxsus pedagogika kafedrasi dotsenti
Achilova Sevara Djasirkulovna
https://orcid.org/0009-0005-5907-1983
achilovasevara85@gmail.com

Annotatsiya: Maqolada inklyuziv ta'limda sun'iy intellektdan foydalanish bo'yicha ma'lumotlar keltirib o'tilgan. Inklyuziv ta'limda sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish imkoniyati cheklangan bolalarning ta'lim olish imkoniyatlarini kengaytiradi. Bu texnologiyalar bolalarning individual ehtiyojlarini hisobga olgan holda ta'lim berish, ularning rivojlanish darajasini aniqlash va korreksion ishlar samaradorligini oshirishga yordam beradi.

Аннотация: В статье представлена информация об использовании искусственного интеллекта в инклюзивном образовании. Использование технологий искусственного интеллекта в инклюзивном образовании расширяет образовательные возможности детей с ограниченными возможностями. Эти технологии помогают обучать с учетом индивидуальных потребностей детей, определять уровень их развития и повышать эффективность коррекционной работы.

Abstract: The article provides information on the use of artificial intelligence in inclusive education. The use of artificial intelligence technologies in inclusive education expands the educational opportunities for children with disabilities. These technologies help to teach taking into account the individual needs of children, determine their level of development, and increase the effectiveness of correctional work..

Kalit so'zlar: Inklyuziv ta'lim, ta'lim konsepsiyasi, sun'iy intellekt, individual ehtiyoj, adaptiv ta'lim, ijtimoiy integratsiya, korreksiya.

Ключевые слова: Инклюзивное образование, образовательная концепция, искусственный интеллект, индивидуальные потребности, адаптивное образование, социальная интеграция, коррекция.

Key words: Inclusive education, educational concept, artificial intelligence, individual needs, adaptive education, social integration, correction.

Kirish

Zamonaviy jamiyatda ta'lim tizimini rivojlantirish va barcha bolalar uchun teng ta'lim imkoniyatlarini yaratish muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Shu nuqtai nazardan inklyuziv ta'lim konsepsiyasi alohida ahamiyat kasb etadi. Inklyuziv ta'lim — bu imkoniyati cheklangan va sog'lom bolalarni birgalikda o'qitish, ular uchun teng ta'lim sharoitlarini yaratishga qaratilgan ta'lim tizimidir.

Hozirgi kunda raqamli texnologiyalar, ayniqsa sun'iy intellekt texnologiyalari ta'lim sohasida keng qo'llanilmoqda. Sun'iy intellekt ta'lim jarayonini individuallashtirish, o'quvchilarning bilim darajasini tahlil qilish va o'qitish samaradorligini oshirishda muhim ahamiyatga ega.

Adabiyotlar tahlili va metodolgiyasi. Inklyuziv ta'limda sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish imkoniyati cheklangan bolalarning ta'lim olish imkoniyatlarini kengaytiradi. Bu texnologiyalar bolalarning individual ehtiyojlarini hisobga olgan holda ta'lim berish, ularning rivojlanish darajasini aniqlash va korreksion ishlar samaradorligini oshirishga yordam beradi.

N.Y. Morozova o'z ilmiy ishlarida nogironligi bo'lgan bolalarni inklyuziv ta'limga moslashtirish va ular bilan olib boriladigan korreksion-logopedik ishlarni tashkil etish bo'yicha fikrlar ko'rsatilgan[1].

Shu sababli inklyuziv ta'limda sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish masalasi zamonaviy pedagogikaning dolzarb yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

Inklyuziv ta'lim — bu barcha bolalar, jumladan imkoniyati cheklangan bolalarning umumiy ta'lim muassasalarida birgalikda ta'lim olishini ta'minlaydigan ta'lim tizimidir.

Inklyuziv ta'limning asosiy maqsadi — barcha bolalar uchun teng ta'lim imkoniyatlarini yaratish, ularning ijtimoiy moslashuvini ta'minlash va jamiyatda faol ishtirok etishiga yordam berishdir.

Inklyuziv ta'limning asosiy prinsiplari quyidagilardan iborat:

- barcha bolalar uchun teng imkoniyat
- individual yondashuv
- ijtimoiy integratsiya
- ta'lim muhitini moslashtirish

Inklyuziv ta'lim imkoniyati cheklangan bolalarning bilim olishi, ijtimoiylashuvi va shaxsiy rivojlanishida muhim rol o'ynaydi.

Sun'iy intellekt — bu kompyuter tizimlarining inson intellektga xos vazifalarni bajarish qobiliyatidir.

Bu vazifalarga quyidagilar kiradi:

- ma'lumotlarni tahlil qilish
- o'rganish va tajriba orttirish
- qaror qabul qilish
- nutqni tanish
- tasvirlarni tahlil qilish

Natijalar

Sun'iy intellekt texnologiyalari ta'lim jarayonida quyidagi imkoniyatlarni yaratadi:

- adaptiv ta'lim
- intellektual testlar
- avtomatik baholash
- individual ta'lim dasturlari

[1] Краузе Е.Н. Логопедия. Издательство Корона принт. М., 2003. 123 стр.

Bu texnologiyalar ta’lim sifatini oshirish va o‘quvchilarning bilim darajasini aniq baholash imkonini beradi.

Muhokama Sun’iy intellekt texnologiyalari inklyuziv ta’limda quyidagi vazifalarni bajaradi:

Individual ta’limni tashkil qilish

Sun’iy intellekt har bir bolaning bilim darajasini tahlil qilib, unga mos ta’lim dasturini taklif qiladi.

Ta’lim jarayonini avtomatlashtirish

Testlar, mashqlar va topshiriqlar avtomatik ravishda tekshiriladi.

Ta’lim monitoringi

Bolalarning rivojlanish dinamikasi doimiy ravishda kuzatiladi.

Korreksion ishlarni qo‘llab-quvvatlash

Imkoniyati cheklangan bolalar uchun maxsus ta’lim materiallari tayyorlanadi.

Inklyuziv ta’limda qo‘llaniladigan sun’iy intellekt texnologiyalari quyidagilardan iborat:

Nutqni tanish texnologiyalari

Bu texnologiyalar bolalar nutqini avtomatik ravishda tanib, matnga aylantiradi.

Tasvirni tanish texnologiyalari

Bu texnologiyalar ko‘rish qobiliyati cheklangan bolalar uchun tasvirlarni tavsiflab beradi.

Intellektual ta’lim platformalari

Bunday platformalar bolalarning bilim darajasiga qarab mashqlar tanlaydi.

Virtual ta’lim muhiti

Bu texnologiyalar bolalar uchun interaktiv ta’lim muhitini yaratadi.

Sun’iy intellekt imkoniyati cheklangan bolalar uchun quyidagi imkoniyatlarni yaratadi:

Ko‘rish qobiliyati cheklangan bolalar uchun

- matnni ovozga aylantirish
- tasvirlarni tavsiflash

Eshitish qobiliyati cheklangan bolalar uchun

- ovozni matnga aylantirish
- subtitrlar

Nutq nuqsonlari bo‘lgan bolalar uchun

- nutq mashqlari
- talaffuz tahlili

Inklyuziv ta’limda sun’iy intellektdan foydalanish quyidagi afzalliklarga ega:

1. Ta’limni individuallashtiradi
2. Ta’lim jarayonini qiziqarli qiladi
3. Bolalarning motivatsiyasini oshiradi
4. O‘qituvchi ishini yengillashtiradi
5. Ta’lim sifatini oshiradi

Inklyuziv ta’limda sun’iy intellekt texnologiyalarini joriy etishda ayrim muammolar mavjud. Ularga quyidagilar kiradi:

- texnik infratuzilmaning yetarli emasligi
- maxsus dasturlarning kamligi
- pedagoglarning raqamli kompetensiyasi pastligi
- moliyaviy xarajatlar

Bu muammolarni hal qilish uchun ta’lim muassasalarida raqamli texnologiyalarni rivojlantirish muhim ahamiyatga ega.

Kelajakda sun’iy intellekt texnologiyalari inklyuziv ta’limda yanada keng qo‘llanilishi kutilmoqda.

Quyidagi yo‘nalishlar rivojlanishi mumkin:

- intellektual ta’lim platformalari
- virtual o‘qituvchilar
- avtomatik diagnostika tizimlari
- interaktiv ta’lim muhiti

Bu esa imkoniyati cheklangan bolalarning ta’lim olish imkoniyatlarini yanada kengaytiradi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, sun’iy intellekt texnologiyalari inklyuziv ta’limda muhim ahamiyatga ega. Ushbu texnologiyalar ta’lim jarayonini individuallashtirish, bolalarning bilim darajasini tahlil qilish va ta’lim sifatini oshirish imkoniyatini beradi. Sun’iy intellektdan foydalanish imkoniyati cheklangan bolalarning ta’lim olish imkoniyatlarini kengaytiradi va ularning jamiyatga moslashuviga yordam beradi. Shu sababli sun’iy intellekt texnologiyalarini inklyuziv ta’lim tizimiga joriy qilish zamonaviy ta’limning muhim vazifalaridan biri hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yhati:

1. Морозова Н.Й. Как преодолет заикание. Изд-во ЭКСМО М., 2002
2. Волкова П.С., Шаховская С.Н., Логопедия. Издателство Владос. М., 2002
3. S.J.Achilova. Dislaliya.Dizartriya /O’quv qo’llanma. «ZEBO PRINT» TOSHKENT – 2021.
4. S.J.Achilova. Duduqlanish./ Darslik«ZEBO PRINT» TOSHKENT – 2022.